

Nyolcvan éve született Latinka Sándor

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1886. március 24-én született. Lakatos fia volt, szegényparaszток unokája. Nagy nehézségek között tanult, szívós akaratával, tudásvágygal. Végigbarangolta Erdélyt, Romániát, eljutott Párizsba is, amikor hazatért, huszonegy-néhány éves korában, egy gépészmérnöki irodában kezdett dolgozni. Budapesten belépett a Vasmunkások Szakszervezetébe. Ott nyelven beszélt, gazdag tapasztalatokkal rendelkezett. Hamarosan a szociáldemokraták hetedik kerületi szervezetének vezetője lett.

A világháborúban mint műszaki tiszt az olasz fronton, majd Ukrajnában szolgált. Amikor győzött az Őszirozsás Forradalom, s napirendre került az évszázados történelmi per döntése, hogy a hárommillió koldus végre saját földhöz jusson. Latinka Sándor a szegényparasztság élvonalába állt, szervező titkára lett a földmunkások országos szövetségének. Később Somogyba ment, s ott néhány hét alatt megnyerte százak és ezrek szívét. Az emberek az önzetlen, tisztahitű, tántoríthatatlan forradalmárt ismerték meg benne.

A nagybirtok hazájában kétszáz somogyi földesúrral szemben hetvenhatezer

koldus küzdelmét vezette a kenyérért, az életért. Megkezdtek a földfoglalat. Az ő vezetésével alakították meg a magyar történelemben először a földművesek termelőszövetkezeti társulását a negyvennégyezer holdas Eszterházy birtokon.

A Tanácsköztársaság idején Latinka Somogy kormánybiztosa lett. Erős és fegyverrel támogatott szervezett, olyan tisztviselőkkel, akik megértették, hogy minden képességükkel a népet kell szolgálniuk. Amikor a Dunántúli déli részein ellenforradalmi megmozdulások kezdődtek, kérés nélkül szigorral lépett fel ellenük.

Amikor az első Magyar Tanácsköztársaság elbukott, amikor Latinkát és munkatársait sok száz más forradalmárral együtt Horthy tisztikülönítményei elfogták, felvetődött bennük a gondolat, hogy ezt a köztiszteletben álló, pártatlanul népszerű embert rálássa bírják, s megfosszák attól, ami számára az életénél is drágább, a becsületétől. De Latinka Sándort sem az ígéretek, sem a kínzások és gyötrelmek iszonyata nem tudta megtörni. Egy hónappal később, szeptember tizenhatodikán éjjel a nádasdi erdőben meggyilkolták, s jeltelen tömegsírba taszították.

Tóth Béla nem kérhet?

Előre is elárulom, hogy nem nagy ügyről van szó. Áll a vita és a harc egy sütőipari szakmunkás és volt vállalatának vezetői között. A tét sem eget rengető: körülbelül kétheti munkabért követel Tóth Béla sütősegéd a Szegedi Sütőipari Vállalattól, mert úgy érzi, jogtalanul jártak el vele szemben, amikor kénytelen volt megválni munkahelyétől. Inkább tanulságai vannak az ügynek, amelyeket nem is lehet pénzben kifejezni.

Mindig megértéssel

Tóth Béla, amikor elvégezte az általános iskolát, a ritka fiatal emberek közé tartozott, akik a sütőipart választották leendő szakmájuknak. 1950-ben tette le a szakmunkásvizsgát, majd kétévi próbálgatás után 1952. januárjában a Szegedi Sütőipari Vállalatnál helyezkedett el. Különféle beosztásokban és üzemekben dolgozott a vállalat kebelében. Ha azt kérték tőle, hogy a következő napon menjen a 6-os üzembe, mert ott van rá szükség, szó nélkül elment a kérésnek. Ha táblánál kellett dolgoznia, ott dolgozott, ha kemencénél, akkor ott végezte munkáját. Tizenégy esztendőig dolgozott a vállalatnál, munkája ellen különösebb kifogás nem volt sohasem. A másfél évtized alatt nem mulasztott igazolatlanul és nem késett el egyszer sem. Volt üzemvezetője mondta

jellemzését, hogy nem tartozott a legjobbak közé, de a gyengék közé sem. Rendesen elvégezte a munkáját, mint a legtöbb ember. Talán egy hibája lehetett, amelyet nem tagadtak le vezetői sem: „Elég szabad-szajú, megmondja, ami a szívén fekszik...”

Annyit még Tóth Béla nacionalistájához, hogy két kisgyermke van, egyik négyéves, a másik pedig hat hónapos. A felesége is megbecsült dolgozó egyik szegedi üzemben. Tóth Béla jelenleg a tömegcikk ktsz-nél, a zománczó részlegben dolgozik sütősegédi képesítésével mint segédmunkás.

Kérés — az utolsó pillanatban

Miért vált meg volt munkahelyétől tizenégy esztendő folyamatos munkaviszony után? S egyáltalán meg kellett-e válnia tanult szakmájától? Nem hiszem, hogy ez lett volna az egyedüli megoldás. De lássuk a tényeket.

1965 november végén Tóth Béla felesége megbetegedett és kezelésre, ápolásra szorult. De nem is elsősorban a beteg asszony igényeiben az ápolást, hanem a két gyermeket. Ki segítsen, ha nem a férj? Tóth Béla ezért november 27-én este telefonált az üzemvezetőjének, hogy engedélyezzenek neki néhány napos távolmaradást, hogy a beteg feleség helyett a kisgyermekeket elláthassa. Az üzemvezető elutasította a kérést. Jog szerint talán igaza is volt, hiszen az utolsó pillanatban bejelentett távolmaradást nehéz már helyrehozni, átszervezni, s végeredményben sütőiparról van szó.

Erre azonban számítani kell egy sütőüzemnek is, hiszen a helyzet fordított is lehet: nem a feleség beteg, hanem Tóth Béla betegszik meg. Akkor mi történik? Tudomásul veszik és rugalmas szervezéssel, átcsoportosítással biztosítják a termelést. A kérelem elutasítása után Tóth Béla elment a körzeti orvoshoz, aki igazolta és indokoltak találta a férj otthonmaradását, javasolta, hogy szabadságát vegye igénybe.

S most következnek a főnők helyzet: Tóth Bélának az év utolsó hónapjára még öt nap szabadsága volt a vállalatánál. A kérése csupán ennyi: adják ki az öt nap szabadságát, hogy gyermekeit gondozza felesége helyett. Magával vitte az orvosi igazolást is, de a vállalat vezetői nem vették figyelembe a jogos kérést. Sőt úgy nyilatkoztak, hogy a már elmulasztott három napot is igazolatlan mulasztásnak minősítik. A szakszervezet megyei titkárnak közbenjárására volt szükség, hogy igazolják a hiányzó napokat. Bár annak ellenére is igazolatlanul vették az utolsó napot és nem voltak hajlandók a kért szabadságot kiadni.

Hajthatatlanság

Tóth Béla hirtelen és szókimondó ember. Vitakozott igazgatójával és gyártásvezetőjével, majd kijelentette, hogy megválnak munkahelyétől, felmondja állását. „Tesztek — mondta neki — nyolc nap múlva — megkapja a könyvét és kész.” Tóth hazament és várta a munkakönyvét, de helyette csak egy értesítést kapott, hogy felmondását elfogadják, és tizenöt nap elteltével mehet. Tóth ezt az értesítést nem tanulmányozta alaposan, s nem értette annak jogi következményeit sem. Várta a nyolc napot, ahogyan szóban ígérték a könyve kézbesítését.

Amikor nyolc nap után nem jött meg a munkakönyve, személyesen keresett fel a vállalatot. Ott hozták tudomására, hogy már nyolc napja igazolatlanul hiányzik, s december elsejei bejegyzéssel kezébe adták a könyvet december 9-én. Most követeli annak a kiesett nyolc napnak a munkabérét és a ki nem vett

öt nap szabadság igazolását új munkahelyére. Ismétlem: lehet, hogy jogilag nincs igaza Tóth Bélának, ezt majd eldöntik a területi döntőbizottság tárgyalásán, ahová a fellebbezését benyújtotta.

Emberség és erkölcs szerint

De igaza van Tóth Bélának emberileg, erkölcsileg. Hát Tóth Béla nem kérhet a vállalatától?! Csak a vállalat kérhet? Amikor műszakcseréről, más munkabeosztásról és a szabadság kiadásáról van szó? Ez az, amit nehéz megmagyarázni és sajnos erre az esetre már nincsen paragrafus sem. Itt már az emberi megbecsülés, a humánus, a megértés dominál.

Nem is oly régen arról írtunk, hogy a sütőipar szakmunkás-utánpótlás nehézségeivel küzd, hogy nem mennek a fiatalok péknek. Tóth Béla 34 éves fiatalember, 14 éve dolgozott folyamatosan a vállalatnál. Vajon törvénytörő volt-e ez a megváltás? Nem hiszem! Csak egy kicsiny megértésre lett volna szükség. Kár volt vándorbotot dobni a megértő szó helyett. Azt mondják, hogy Tóth sem feddhetetlen — lehet, de... Az ügy sem nagy, csak a tanulságai lehetnek érdekesek.

Gazdag István

A selyemipar újdonságai

Az idén a selyemipar a műszálak felhasználásának kiszélesítésével gyarapítja gyártmányválasztékát. Az olyan régi, ismert textilanyagok, mint például a piké, a panama, a batiszt, a muszlin, a zsorzet, amelyek ismét divatba jönnek, új alapanyagokból, műselyemből, szintetikus fonalból, illetve ezek keverékeiből készülnek.

Már megkezdődött a poliészter-piké próbagyártása. Egyelőre csak fehér lesz kapható, míg a műszál-piké színes és csikos mintázatú. A szintetikus batiszt — amelynek gyártása már folyik — Lucia néven kerül forgalomba. Tavasz újdonságnak számítják a szintetikus fonallal átszőtt Negrát és Liverpoolt, mindkettő plasztikus mintájú, domborhatású kelme, az egyik könnyebb, fonala vékonyabb. Készülnek a tisztaselyem santungot helyettesítő textiliák, műselyem és műszál, valamint burettfonal keverékeiből, gyártanak poróz jerseyhez hasonló blúz és ruhaanyagokat és a selyemipar gyártmányai között található a durva, zsákszővésű kosztümkelme is. A gyártmányok egy másik csoportját kizárólag kőpenyre, a most divatos komplékabátokra szánták. A selyemipar gépparkjának gyarapítása lehetővé teszi, több jacquard-szővésű textil exportálását.

Ipari tanulók tavaszi szabadsága

A munkaügyi miniszter 122/1965 (17) Mü. M. számú utasítása a szakmunkástanuló-intézetek, iskolák és a szakmunkástanuló-intézetekben szervezett szakközépiskolák 1965/66. tanévi munkarendjéről — mely a Munkaügyi Közlöny 1965. augusztus 13-i számában jelent meg — tartalmazza egyebek között a tavaszi szünet idejét, s rendjét is. Az utasítás szövege szóki-hagyás következtében értelmezavaró módon jelent meg. Amint a Munkaügyi Minisztérium szakoktatási főosztályának 6378/1966. számú körlevele közli, az utasítás 10/b pontja harmadik bekezdésében a következőképpen kell értelmezni:

A szakmunkástanulók számára a tavaszi szünet alatt az elméleti oktatás minden évfolyamban szünetel. A gyakorlati oktatás ugyanakkor szünetel az iskolai tanműhelyekben, továbbá — a magánkisipari tanulók kivételével — előképzettségre, szakmákra és képzési for-

mákra való tekintet nélkül mind a nagyüzemi, mind a helyi állami és szövetkezeti ipari képzésben a termelőüzemekben, munkáltatóknál foglalkoztatott tanulók számára: 3 éves képzés esetén az első két évfolyamon (ez jelent meg tévesen a Közlönyben), egy- és két éves képzés esetén az első évfolyamon. A képzési idő utolsó évében, továbbá a magánkisiparban foglalkoztatott tanulóknál minden évfolyamban folytatódik a gyakorlati oktatás a tavaszi szünetben, kivéve azokat a napokat, amikor iskolai oktatás lenne. Ezen a napokon az ösztöndíj, tanulóléti és a tanulók foglalkoztatása az iskolai tanítási napokkal azonos elbírálás alá esik. Az iskolai oktatási szünet napjain tehát a tanulókat nem szabad gyakorlati munkára berendelni.

A munkaügyi miniszter utasítása szerint a tavaszi szünet április 3-tól április 11-ig tart.

BÉNA VILLAMOSOK

Tegnap, szerdán délután 18 óra 36 perckor Szegeden megtorpant az összes vonalon a villamosközlekedés. A hibát azonnal keresték, hogy hol történt a felsővezeték szakadása. Amíg ezt megtalálták, addig szünetelt a forgalom az összes vonalakon, mintegy 25 percig. A hibát a Széchenyi téren találták meg, közvetlenül a központi megállónál.

Peták József, a közlekedési vállalat igazgatója tájékoztatóként közölte, hogy egy csuklós villamos áramszedője akadt bele a felső

vezetékbe, s emiatt állt le a forgalom, később már csak Szeged-állomás és Rókus között több mint 2 óra hosszat. A váratlan hibaforrás kijavításához hozzáfértek még az est folyamán.

Sajnos, meglehetősen sok idő telt el, amíg a hiba kijavítására illetékes szakemberek megtalálták. Háromnegyed 8-kor még mindig állt a forgalom az 1-es vonalon. Kérdés: nem lehetne jobban felkészülni inspekciós szolgálattal az ilyen nem várt hibák gyorsabb javítására?

Ismét van szifonpatron

A szegediek három hét óta hiába keresik az üzletekben a szifonpatron, mindenütt azt a választ kapják: „rendeltünk, de nem szállítottak”. A szifonpatron kifogyásának híre eljutott a városi tanács kereskedelmi osztályához is, ahol azonnal felvették a kapcsolatot a Csengeri és Kácsi FÜSTÉRT Vállalattal. Kiderült, hogy az első megrendésre szállított cserepatronok mind kifogytak, ezért nem érkezett újabb

szállítmány. A kereskedelmi osztály intézkedett, hogy sürgősen biztosítsanak. A héten végre meg is érkezett a várva várt patron, s a 14 ezer doboz készíltását már meg is kezdték a szegedi üzletekben.

Ez eddig rendben is van, hiszen a 14 ezer doboz patron néhány nappal megoldja a problémát, de mi lesz a következő kétszer két napos ünnepre? Jó lenne, ha a kereskedelem most már előre gondoskodna elegendő mennyiségű szifonpatronról.

A Somogyi-könyvtár kincsesházából

AZ OLVASÓTEREM

Ha könyvtárat látogató embereket megkérdeznénk, hogy hol érzik igazán a „genius loci”, a hely szellemének érzékletes jelenlétét, minden bizonnyal az olvasóterem említene.

Könyvtárunkat gyűjteményének gazdagsága miatt méltán nevezik kincsesháznak. S talán helyénvaló az a hasonlat is, hogy a könyvtár olvasóterméből pedig bűvös szellem-kapuk nyílnak, ahonnan a tárház folyosói bárkinak a szavára feltárnak. Az a több mint háromszáz-ezer mű, amely a könyvtár polcain sorakozik, illetve amit ebből a hatalmas anyagból kiválaszthatnak, maradéktalanul hozzáférhető bárki számára.

Eredeti kéziratok

Az olvasóteremben kézbe lehet venni a könyvtár bármilyen anyagát, azt is, ami különben — otthoni használatra — nem kölcsönözhető. Eredeti kéziratok (pl. Kosuth-levelek), egy példányos művek, ritkaságok, plakátok, nyomtatványok, zeneművek, albumok stb., egy szövegval minde, amivel a könyvtár rendelkezik. Fellelhető itt szinte valamennyi népszerű és tudományos hazai folyóirat számos külföldi folyóirattal együtt. A könyvtár nyolcvan külföldi folyóiratot járát, belföldi folyóirat százkilencvenhét darab érkezik. Mindezt kiegészíti tizenegy nyomdaköteles példány, huszonöt darab rendszeresen küldött és hét darab esetenként ajándékozott folyóirat. Összesen tehát háromszázhusz hazai és külföldi folyóirat ad számot az olvasóterem látogatóinak a világ eseményeiről, a jelenkor szinte minden politikai, tudományos, művészeti és egyéb megnyilvánulásáról. Ezenkívül az olvasóteremben mintegy három ezer kötetnyi kézikönyvtári mű használható.

Az olvasóteremhez kapcsolódó tájékoztató szolgálattal révén az olvasók olyan anyaghoz is hozzájuthatnak, amivel a könyvtár maga nem rendelkezik. Fennáll ugyanis az a lehetőség, hogy könyv-

tárközi kölcsönzés keretében az olvasó igénye szerint bármilyen anyagot — akár külföldi könyvtárakból is — megszerezzünk.

1965-ben például 305 könyvet és 7537 egyéb könyvtári egységet (fényképeket, reprodukciókat, negatívokat stb.) kértünk, illetve adtunk kölcsön. Olvasóink kérésére szereztünk be anyagot Moszkva, Berlin, Párizs, Bécs, Genf könyvtáraiból. Saját állományunkból kölcsönöztünk Moszkvába, Bécsbe. Dört-mondba és többször Pozsonyba. Hazai könyvtárainkkal állandósított kapcsolatunk van. Különösen gyümölcsöző az együttműködés a szegedi Egyetemi Könyvtárral és a megyei könyvtárakkal.

Ötvenszázalékos növekedés

Olvasótermünk elsősorban egyetemi és főiskolai hallgatók látogatják, de egyre növekvő számban középiskolai tanulók, értelmiségi dolgozók (tanárok, orvosok, mérnökök és egyéb szakterületek dolgozói), nyugdíjasok, munkások és — viszonylag kevesebb — paraszti olvasók is felkeresik. Az olvasólétszám a második öt éves során — 1961-től 1965-ig — több mint 50 százalékos növekedést mutat. 1961-ben a központi olvasóterem látogatóinak száma 20 002 volt, az elmúlt évben pedig 30 826. Öt év alatt 123 782 olvasó látogatta az olvasótermet. Legjelentősebben a főiskolai hallgatók olvasói létszáma növekedett, de emelkedett a továbbtanuló dolgozók látogatói száma is.

A könyvtár a tudományos kutatás számára volt igazán mindig is kincsesháza. Ezzel a lehetőséggel sokan élnek ma is, és számos nagy jelentőségű tudományos munka látott napvilágot a Somogyi-könyvtár forrásai alapján. Egyetemi tanárok, tudósok, tudományos kutatók dolgoznak rendszeresen a gyűjtemény kimeríthetetlen anyagában. Egyetemi, főiskolai végzős hallgatók

találnak témát és anyagot — évről évre ismétlődő hullámban — a könyvtár folyóirát gyűjteményében. Különösen történész és irodalom-szakos hallgatók fedezik itt fel mindazt, ami munkájukhoz szükséges. Újabb — tanáraik vezetésével — középiskolai tanulók is végeznek kollektív helytörténeti kutatást a helyi és vidéki folyóiratállományban. Előszerezett lapozgatják a Dél-Magyarország és a Tiszatáj régi évfolyamait.

Zavartalan munka

A könyvtár az elmúlt öt év egyik fő feladatának tekintette, hogy a helybenolvasás és tanulás lehetőségeit minél eredményesebben megoldja. Állandóan fejlesztették a törzsállományt. A lehetőségekhez mérten beszerzték az egyetemi, főiskolai és középiskolai tematikák alapján kijelölt kötelező irodalmat. Ezeket főként levelező tanulók vették igénybe. Növelték a korszerű szak- és ismeretterjesztő könyvek számát. Azt szeretnénk, ha a különböző területeken dolgozó szakemberek még hatékonyabban vennék igénybe meglévő, már jelenleg is gazdag szakirodalmi állományunkat. A szakállomány gyarapítását a könyvtár egyik legfontosabb beszerzési feladatának tekinti. Ezzel elsősorban az ipari üzemeknek kíván segítséget nyújtani.

A harmadik öt éves terv anyagi erőinek számottevő gyarapodását ígéri. Mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a törzsállományt a legteljesebb mértékig kifejlesszük, valamennyi állománycsoport szakirodalmát bővítsük, s az olvasóteremben messzemenően biztosítsuk a zavartalan munkát minden feltétellel.

Szeretnénk továbbra is segítséget nyújtani minden kinek, akit a kutatás szenvedélye, a tanulás feladata, az ismeretszerzés vágya vezet Szeged híres kincsesházának szellemi birodalmába.

Szabó Imre